

Espai Orígens. Entre dues aigües

Antecedents

L'Espai Orígens és un centre de divulgació del patrimoni cultural i natural que es troba enclavat a la carretera C-13, al municipi de Camarasa, just uns metres més avall on el Segre i la Noguera Pallaresa s'uneixen. El centre va obrir les portes el setembre de 2012, aprofitant les Jornades Europees de Patrimoni, amb una jornada de portes obertes i una visita guiada gratuïta al jaciment de la Roca dels Bous. La inauguració oficial, però, no es va poder fer fins al maig de 2013.

Amb la gestió d'aquesta nova instal·lació l'Associació Recerca i Difusió del Patrimoni Històric, gestora del centre, volia fonamentalment aprofundir en els seus objectius: la divulgació del patrimoni històric del territori. Fins aquell moment, en què l'ajuntament de Camarasa va oferir a l'associació dotar de sentit un edifici que havia d'anar destinat a un altre ús, l'entitat havia estat treballant sobretot a Sant Llorenç de Montgai, al mateix municipi de Camarasa.

Allà s'havia posat en marxa el Parc Arqueològic Didàctic (membre des del 2003 de *l'Archaeological open-air museums, experimental archaeology, ancient technology and interpretation, EXARC*, xarxa europea afiliada a l'ICOM), destinat a la divulgació de l'arqueologia com a eina d'aproximació al passat i de la prehistòria del territori, una instal·lació a l'aire lliure que utilitza, per mitjà del conveni amb el departament d'Educació, el Camp d'Aprenentatge de la Noguera durant el curs escolar, i la resta de dies de l'any l'associació hi du a terme activitats divulgatives al públic en general.

També es va posar en marxa un programa de protecció, conservació i musealització del jaciment neandertal de la Roca dels Bous, que va rebre l'impuls final gràcies al projecte *La Ruta dels Orígens*, finançat per la UE en el marc del Poctefa 2007-2013. Al darrere del projecte científic de la Roca dels Bous hi ha la Universitat Autònoma de Barcelona, en concret, el Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria (Cepap), que és, també, la direcció científica de l'Espai Orígens.

Cristina Masvidal
i Fernández,
gerent d'Espai
Orígens (Camarasa)

Finalment, l'associació gestiona també l'alberg municipal de Sant Llorenç de Montgai, on s'allotgen les escoles usuàries del Camp d'Aprenentatge de la Noguera i els arqueòlegs que anualment assisteixen a les campanyes d'excavació de la Roca dels Bous, Cova Gran de Santa Linya i altres jaciments d'aquesta zona de la Noguera, però també públic en general. Assumir la gestió de l'edifici on s'ubica l'Espai Orígens era un repte important per l'associació però molt il·lusionador, perquè permetia finalment tenir una seu física i complementar la tasca divulgativa del patrimoni històric amb altres actuacions que fins aquell moment eren difícils de dur a terme, com ara exposicions, cicles de conferències, etc. El nom, Espai Orígens, té una relació molt directa amb un projecte europeu abans esmentat, *La Ruta dels Orígens* (<http://www.larutadelsorigens.cat>), que va permetre posar-nos en xarxa amb altres equipaments catalans i francesos, la feina comuna dels quals és la divulgació de la ciència, i l'objectiu era crear un producte de turisme científic, un itinerari tant físic com virtual al voltant d'un tema comú: els orígens.

Objectius

Des del principi, la planificació ha estat un dels punts més treballats per l'equip implicat, per tenir clar quin era el camí que s'havia de seguir i on s'havien d'esmerçar esforços, de quina manera i amb quin personal. Els objectius generals que es van marcar al principi, que a *grosso modo* continuen vigents, són:

- Divulgar el patrimoni natural i cultural de Camarasa en concret i la Noguera en general, una gran feina encara per fer perquè dia rere dia constatem que aquesta zona prepirinenca, malgrat els esforços de l'administració competent, continua sent molt desconeguda fins i tot pels veïns de la plana.
- Posar en valor aquest patrimoni mitjançant activitats, actuacions i esdeveniments concrets, cíclics i gratuïts, i fomentant la intervenció administrativa per a actuacions de conservació, restauració i musealització.
- Atraure un turisme de qualitat, no massificat i desestacionalitzat, amb una oferta fonamentada en la divulgació de la ciència.
- Dinamitzar econòmicament el territori: el centre ha de constituir un punt de distribució de turistes cap al territori. Restauradors, allotjaments, empreses d'esports d'aventura i d'oci en general haurien de formar el complement de la nostra oferta i beneficiar-se'n.

Què oferim al centre?

Així doncs, el centre va adaptar-se en la mesura del possible als objectius de l'associació i als objectius planificats amb el personal que ja tenia en plantilla i alhora es van poder ampliar mínimament la plantilla amb dues noves persones per dur a terme activitats de monitoratge, a les quals es fa formar específicament, i va posar en marxa una sèrie de noves activitats i esdeveniments que complementaven les que ja es duïen a terme:

Activitats desenvolupades a l'Espai Orígens

1- Exposicions temporals: les exposicions tenen un lloc específic al centre. Fins ara se n'han exposat tres:

- *La Ruta dels Orígens*, exposició itinerant creada en el marc del projecte del mateix nom (http://www.larutadelsorigens.cat/activite/46/la_ruta_dels_origens_catalunya);

- *Conviure amb la por (1938): el cap de pont de Balaguer*, exposició temporal creada pel Museu de la Noguera i adaptada al centre aprofitant que l'any 2013 se celebraven els 75 anys dels fets del cap de pont (fig. 1);

- i actualment hi ha l'exposició *Els primers pobladors del Prepirineu*, de producció pròpia, que apropa els visitants al treball arqueològic i al coneixement que tenim de les poblacions més antigues del territori.

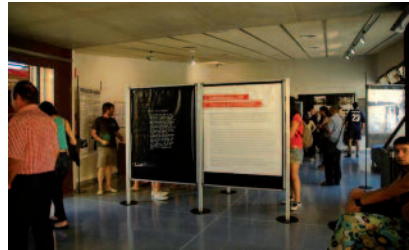

Figura 1. Exposició temporal "Conviure amb la por (1938): el cap de pont de Balaguer" a l'Espai Orígens

En un futur no gaire llunyà posarem en marxa no només una nova exposició, sinó un sistema d'exposicions amb museografia lleugera i utilitzant les TIC que permetrà, a partir d'una estructura informàtica fixa, incorporar nous temes al voltant del patrimoni. En concret, s'ha pensat en l'ús de tauletes digitals per part dels visitants, que podran fer un recorregut al voltant dels objectes exposats i trobaran en cada punt marcat informació substancial i ampliable en format digital. Aquest sistema, que inicialment té un cost significatiu, atès que s'han hagut d'adquirir les tauletes digitals i crear mobles adaptats i versàtils, en un futur tindrà un cost de producció de les exposicions temporals relativament econòmic, que se centrarà sobretot en la creació, edició i producció de continguts, i selecció d'objectes museogràfics significatius. Un altre avantatge significatiu del sistema és que podrà incorporar fàcilment propostes d'exposicions temporals que vinguin, per exemple, de les entitats del territori i equips científics amb els quals col·laborem habitualment com, per exemple, l'Associació Terres de Marquesat o l'equip científic del Monteró. Hi haurà un esquema informàtic bàsic, un *software*, on s'inseriran els continguts digitals i de text que es proposin, se seleccionaran els objectes a exposar i es farà la producció des del mateix centre. Aquest sistema creiem que permetrà agilitzar la producció com a mínim semestral d'exposicions temporals, les quals sempre hauran de girar al voltant del patrimoni natural i cultural del territori.

2- Actes divulgatius i formatius: una sala polivalent existent al centre, equipada amb canó de projecció i equip Hi-Fi, amb capacitat per a 60 persones assegudes, permet dur a terme una diversitat d'actes tant a proposta del centre com a proposta d'altres. Espai Orígens programa anualment dos cicles de conferències:

- *Ciència a l'abast*, que porta al centre científics i investigadors que expliquen de primera mà la recerca que es produeix al territori sobre el seu patrimoni (fig. 2).

Figura 2. Conferència de Jordi Principal sobre el serrat de Monteró (Camarasa)

- *Educació i patrimoni*, amb la presència d'educadors, pedagogs, mestres que treballen en la relació tan important que existeix entre l'educació i el patrimoni.

A més, també amb caràcter anual, es realitza el laboratori d'arqueologia de l'excavació arqueològica de la Roca dels Bous, habitualment al mes de juny. La sala polivalent es converteix llavors en un laboratori on els/les arqueòlegs/ogues gestionen els objectes arqueològics recollits diàriament a l'excavació. Aquest laboratori és obert a tots els públics ja que l'incoem en una de les activitats que l'Associació conjuntament amb la UAB realitza cada any per a la divulgació del patrimoni arqueològic. Es tracta del programa *Work in process* que pretén apropar al públic en general el treball científic. Així, durant la campanya d'excavació anual el públic pot veure en directe, amb explicacions dels propis científics, l'excavació i el tractament posterior dels materials i del registre.

Altres activitats tenen caràcter esporàdic en funció de l'oportunitat:

- Presentació de llibres com, per exemple, la sèrie de l'editorial Sidillà *Els pobles perduts* (2013) i *Els pobles oblidats* (2014), ja que en ambdós volums hi ha narracions específiques de pobles deshabitats de la comarca de la Noguera i del municipi de Camarasa.

- El febrer de 2014 tingué lloc també un *workshop* sobre la situació actual i perspectives de futur dels centres culturals i d'interpretació com l'Espai Orígens, amb una bona participació i ressò, que permeté com a mínim, que molts dels gestors dels centres de la comarca i de les veïnes es poguessin conèixer i compartir experiències, un primer pas necessari per crear sinergies entre ells i aprofitar recursos conjuntament.

Finalment, el treball amb les entitats del territori ha estat intens perquè Espai Orígens fos entès com un centre de territori i s'entengués també la disposició de l'associació de cedir la sala sempre que calgués per dur a terme actes culturals i socials.

D'aquesta manera, s'hi han fet:

- Presentacions d'entitats (Centre Excursionista de Balaguer, Associació Terres de Marquesat...).
- Cursos de senderisme.
- Cursos de piragüisme.
- Cursos de geologia.
- Cursos de petjades de mamífers.
- Fòrum d'alcaldes (Comarkalada 2014, amb seu a Camarasa).

Totes aquestes activitats són gratuïtes per als assistents i per a les entitats.

3- Activitats ludicodidàctiques al centre: per tal de dotar de més continguts el centre es va planificar l'oferta d'unes activitats lúdiques però amb base científica i didàctica, destinades a grups tant escolars com més familiars o més heterogenis. Es tracta dels *Tastets de Prehistòria* (fig. 3). Amb una sèrie curta d'activitats (encendre foc, elaborar un instrument, caçar) els participants aprenen de

Figura 3. Tastets de prehistòria a l'Espai Orígens. Grup escolar

manera amena una sèrie de conceptes sobre la prehistòria, sobre les capacitats i habilitats ancestrals, una pinzellada que es pot aprofundir amb altres propostes i que es desenvolupen en espais més específics com el Parc Arqueològic Didàctic.

4- Botiga: una altra manera de promocionar un territori és a través del seu patrimoni gastronòmic i literari. Així, es va posar en marxa una petita botiga on es pot trobar una mostra d'aquestes produccions comarcals: mel, vi, xocolata, ametlles garapinyades, oli, olives, torrons..., i una selecció de llibres d'història, cuina, guies excursionistes, mapes, etc.

Activitats fora del centre

Gran part de les activitats que s'ofereixen fora del centre es concentren al jaciment de la Roca dels Bous o al Parc Arqueològic Didàctic de Sant Llorenç de Montgai.

1- La Roca dels Bous 2.0: les activitats guiades fora del centre van iniciar-se amb les visites a la Roca dels Bous (<http://larocadelsbous.uab.cat>) amb caràcter previ a la posada en marxa de l'Espai Orígens. Després el centre es convertí en l'espai de recepció de visitants, on se'ls informa del funcionament de la visita i se'ls donen les tauletes digitals que s'utilitzen en la visita guiada (fig. 4). El jaciment es troba uns quatre quilòmetres del centre.

Figura 4. Visita guiada a la Roca dels Bous (Sant Llorenç de Montgai)

La visita comença amb un recorregut fins al jaciment durant el qual, mitjançant l'ús de tauletes tàctils, es pot obtenir informació detallada (vídeos, fotografies i text) sobre la forma de vida dels neandertals i el paisatge que l'envolta. Un cop a la zona d'excavació, un guia amplia la visita donant a conèixer els mecanismes i la metodologia que s'utilitza per interpretar el passat d'aquests homínids i recuperar el registre fòssil.

2- *Rere la pista del neandertal*: aquesta activitat està dirigida a infants perquè s'apropin al jaciment de la Roca dels Bous d'una manera lúdica i divertida. Durant el camí fins al jaciment adquireixen coneixements de la vida dels neandertals a través de diverses proves com ara reconèixer petjades d'animals o fruits i plantes, cercar diferències entre neandertals i sàpiens, o resoldre incògnites mitjançant la lògica. Finalment els i les participants acaben al jaciment de la Roca dels Bous, on fan de *detectius de la prehistòria*, interpretant l'excavació arqueològica a partir de deduccions basades en la reflexió dels coneixements adquirits durant el recorregut.

3- *La Roca sota les estrelles*: en aquest tipus de visita nocturna de la Roca dels Bous s'avança directament fins al jaciment arqueològic amb l'acompanyament de dos guies. S'estructura en dues parts, en cadascuna de les quals es presenta informació específica sobre els antics habitants de la Roca dels Bous: els neandertals, i sobre la tasca arqueològica que s'hi realitza. Les explicacions dels guies es complementen amb audiovisuals projectats en una

pantalla damunt del jaciment i un projector làser que senyalitza diversos elements arqueològics difícils de visualitzar pels ulls no experts.

4- *Prehistòria't*: activitat que es desenvolupa al Parc Arqueològic Didàctic. Una proposta d'immersió en la prehistòria tot passejant pel campament paleolític reconstruït, entrant dins la cabana neolítica i manipulant una gran varietat d'estrís i objectes prehistòrics. A més, també s'experimenta de primera mà algunes de les activitats més quotidianes de la prehistòria, com l'obtenció de foc, la caça amb arc i propulsor o la fabricació d'estrís de pedra (fig. 5).

5- *Anem de caçar!*: activitat que també es du a terme al Parc Arqueològic Didàctic, programada per a grups, que posa a prova la seva capacitat d'orientar-se i moure's pel territori i els seus coneixements i habilitats com a caçadors i caçadores a través de diferents proves. El treball amb equip i l'orientació són fonamentals.

6- *Nit Prehistòrica*: és una activitat pensada especialment per a grups i molt adequada si estan formats per famílies, joves i infants. Es tracta d'un sopar que es realitza al Parc Arqueològic dinamitzat per monitors i monitores i ambientat totalment en la prehistòria, tant pel que fa al menjar com pel que fa l'atrezzo i l'espai (rèpliques de cabanes, foguera, estrís prehistòrics...).

7- *Quan el riu es tanca*: volta a l'embassament de Sant Llorenç de Montgai. L'embassament de Sant Llorenç de Montgai, al Segre, és un espai protegit per l'administració en ser un espai naturalitzat on nidifiquen les aus anualment. Forma part, doncs, del patrimoni natural de l'entorn.

Es tracta d'un passeig guiat al voltant de l'embassament de Sant Llorenç que explica la transformació del paisatge en aquesta zona arran de la construcció de la presa i que aprofundeix en els canvis que s'han produït en l'ecosistema de l'entorn, com ara la proliferació d'aus que veuen en els canyissars un lloc de refugi on l'ésser humà té un accés bastant restringit.

La presa de Sant Llorenç és una de les més antigues construïdes a la conca de l'Ebre i constitueix, en si mateixa, un element del patrimoni industrial.

8- *Montroig, passat i present: excursió a la cova del Tabac*. A través d'un recorregut per un dels extrems de la serra del Montroig es proposa un viatge en el temps a través dels vestigis que han quedat com a testimonis de la història d'aquest indret, i una immersió en el seu bell paisatge natural i geològic. Durant el recorregut, el guia va explicant diversos aspectes del paisatge, la geologia, la natura i la història. Un cop dins de la cova (fig. 6), les explicacions

Figura 5. Tallers al Parc Arqueològic Didàctic (Sant Llorenç de Montgai)

se centren en la formació de la cavitat, en les formacions d'estalactites i a conèixer les restes de pintures rupestres que amaga la cavitat. Aquestes pintures estan protegides per la Unesco des de fa anys.

9- *Memòria històrica*. L'àrea territorial on està enclavat l'Espai Orígens va ser, durant la Guerra Civil, front de guerra durant mesos l'any 1938. Els vestigis que encara resten d'aquests fets històrics són molt evidents en forma de búnquers, trinxeres, nius de metralladores i restes de tot tipus (llaunes, sabates, restes de metralla...) que hom pot trobar sense problemes passejant per camps i boscos. Fa uns

anys, l'administració catalana va decidir musealitzar alguns dels escenaris més emblemàtics del front del Segre, al terme de Camarasa, una actuació al voltant de la recuperació de la memòria històrica. L'equip de l'Espai Orígens va creure adient promoure, per mitjà d'una visita guiada, el coneixement d'aquests espais senyalitzats i musealitzats i els fets històrics coincidint amb el 75è aniversari dels fets històrics i amb la inauguració de l'exposició temporal abans esmentada.

La visita se centra en el conjunt del Merengue i els Búnquers de Palous, posicions bèl·liques estratègiques construïdes pels nacionals i pels republicans respectivament, i que es troben davant per davant. El Merengue és un espai de memòria històrica molt emblemàtic i molt visitat per antics combatents de la Guerra Civil, especialment de la *lleva del biberó*.

Anomenem aquesta activitat *En temps de guerra: visita a les trinxeres del Merengue*. Si bé hi ha plafons explicatius al mateix lloc, recentment restaurats, la visita guiada es fa necessària per conèixer a fons els fets allí ocorreguts el maig de 1938 en el marc de les lluites del cap de pont de Balaguer. La visita també es complementa com hem dit amb els búnquers republicans de Palous. Val a dir que per dur a terme aquesta visita guiada amb garanties i qualitat els treballadors de l'Espai Orígens es van formar específicament.

10- *Ruta de l'aigua*. Actualment s'està treballant per incorporar més patrimoni a l'oferta cultural de visites guiades que ofereix l'Espai Orígens, que en breu estaran enllestides. Es tracta de la Ruta de l'aigua, que incorporarà l'espai natural protegit de l'Aiguabarreig Segre-Noguera Pallaresa, el congost del Mu i la central hidroelèctrica de Camarasa, construïda el 1917. Aquesta ruta, igual com la visita guiada a la Roca dels Bous, es podrà fer amb tauletes digitals que incorporaran continguts al voltant del patrimoni que es visitarà, amb punts fixos d'observació al llarg d'un recorregut d'unes tres hores aproximadament.

Informació turística

Complementari amb el que hem explicat, creiem que era necessari que Espai Orígens fos, també, un punt d'informació turística, necessàriament amb caràcter informal, atès que Camarasa no té oficina d'informació turística pròpia. No obstant això, estem treballant

Figura 6. Visita guiada a la cova del Tabac (Camarasa)

perquè en un futur no gaire llunyà Espai Orígens sigui un portal del Montsec, tal com es va suggerir al Pla Estratègic del Montsec, és a dir, un punt d'informació turística formal i reconegut administrativament.

Estratègia de comunicació i màrqueting

L'equip de l'Espai Orígens tenia molt clar des del principi que s'havien de dur a terme actuacions específiques de comunicació i construir una estratègia de màrqueting. En conseqüència, s'han fet múltiples i diverses actuacions dirigides a una bona comunicació i promoció del centre i la seva oferta cultural, des de la creació d'una web moderna i dinàmica (www.espaiorigens.com), fins a una presència constant a les xarxes socials, especialment Facebook i Twitter. D'altra banda, gràcies a una subvenció del Ministerio de Cultura es va poder contractar personal específic durant uns mesos que va possibilitar la sistematització de la comunicació amb la premsa, i la creació de notícies de manera regular perquè els mitjans se'n fessin ressò.

El 2014 Espai Orígens va estar present en diverses fires de turisme: Fira de Lleida, Fitur, Fira de Granollers, etc., i es van fer intervencions a les televisions i ràdios locals i provincials de Lleida.

Igualment, s'han signat convenis amb diverses entitats i institucions per a la promoció de les activitats de l'Espai Orígens: Club d'Amics d'Ara Lleida, Club Súper 3, Club de subscriptors del *Punt Avui*, Carnet Jove, Recercat, etc., i portals que ofereixen activitats per a diversos públics, com per exemple *Demà sortim*.

El centre, juntament amb altres espais culturals de la Noguera i el Pallars Jussà, està inclòs dins la promoció *Montsec a tocar de les estrelles*.

Finalment, també s'ha contractat una agència especialitzada que ha de vetllar per la comercialització de paquets turístics que incloguin l'oferta de l'Espai Orígens, juntament amb la promoció de la Ruta dels orígens a escala transnacional.

Espai Orígens: entre dues aigües

Malgrat, doncs, els esforços per dotar-nos d'una oferta d'activitats coherent, variada, destinada a diferents públics, de qualitat i diferenciada, i malgrat els esforços gens menyspreables tant en recursos humans com econòmics que una entitat sense afany de lucre com l'ARDPH ha fet en la promoció del centre i la seva oferta, fonamentada en el patrimoni d'aquest territori, Espai Orígens sempre navega entre dues aigües, en sentit metafòric, és clar.

La mitjana anual d'usuaris de les nostres activitats i propostes, tant gratuïtes com de pagament, durant aquest temps de funcionament és de 1.000 persones, amb un perfil heterogeni: escoles, grups familiars, grups d'amics i individuals o parelles amb nivell cultural alt i un gran interès pel patrimoni. És cert que hi ha hagut des de l'inici fins a 2014 un cert increment en els usuaris. Així, el 2014 es va arribar a la xifra de 1.400 persones.

Hi ha una sèrie de debilitats que són insalvables per la mateixa associació i que requereixen de la voluntat política dels governants. El que en un principi podria semblar una fortalesa, el lloc ideal per establir un centre cultural, a peus de la C-13, una via utilitzada regularment

per turistes que accedeixen als Pirineus, s'ha vist que en realitat és una debilitat per les raons següents:

- Manca de senyalització. S'ha tardat gairebé dos anys a senyalitzar el centre a la carretera C-13. Finalment s'ha fet amb un cartell no explicatiu i de mides reduïdes.
- Manca d'urbanització de l'accés. El camí de terra des de la carretera fins al centre continua donant una visió de provisionalitat tres anys després.
- Fora del poble. El fet de trobar-se als afores del poble de Camarasa impedeix que senti el centre com un equipament per al seu territori. El 90% dels habitants de Camarasa que vénen al centre hi accedeixen en vehicle, malgrat que el trajecte a peu no és més que una passejada. Cal dir que tampoc no hi ha un camí habilitat que porti directament del poble al centre, sinó que, o cal passar per la carretera, o per un camí per la vora del riu que a temporades és impracticable, o finalment per un camí que no té connexió directa amb el centre i al qual s'accedeix camp a través.
- Finalment també cal fer esment de la certa llunyania de les instal·lacions principals que l'associació tenia ja abans d'accedir a la gestió de l'Espai Orígens, ubicades a la pedania de Sant Llorenç de Montgai, a quatre quilòmetres. Això obliga els treballadors a disposar de vehicle i utilitzar-lo molt sovint per cobrir els desplaçaments entre equipaments.

Un altre aspecte que cal valorar és el mateix patrimoni natural i cultural que envolta l'Espai Orígens, que pot arribar a ser abassegador, i ha suposat un esforç important el treball de recerca i informació per poder conèixer-lo i posar-lo en valor a través d'activitats diverses, però ha calgut també integrar-lo en els altres discursos ja desenvolupats perquè no es poden ignorar, formen part de la història del paisatge natural i humà del territori (Aiguabarreig Segre-Noguera Pallaresa, Central Hidroelèctrica de Camarasa, pintures rupestres protegides de la cova del Tabac, reserva i zona turística Starlight, geosite de Fontllonga...).

El personal de l'associació té una formació fonamentalment arqueològica, en conseqüència ha resultat un esforç important la formació en altres aspectes patrimonials del personal: geologia, astronomia, ecologia, fauna, botànica, memòria històrica. Hem d'agrair la col·laboració desinteressada de persones i entitats que han contribuït que això fos possible.*

I acabant pels recursos humans i econòmics. Si bé el personal de l'associació ha tingut la il·lusió pròpia d'un nou projecte a través del qual divulgar i sobretot posar en valor el gran patrimoni natural i cultural de la Noguera, la manca de retorn econòmic i en general presencial, la manca d'implicació efectiva de l'administració i la desaparició de les subvencions a la cultura han estat uns factors claus d'esgotament que han implicat gairebé de manera necessària una precarietat laboral perpètua, una reducció d'horaris d'obertura, una inversió en comunicació mínima i, finalment, una reducció dràstica del personal al capdavant del centre. Malgrat això, l'oferta cultural de l'Espai Orígens continua vigent.

* Aprofitem aquí per agrair públicament la seva col·laboració desinteressada a Pol Galitó, a l'Associació Terres de Marquesat, a Dolors Domingo i a Carles Manresa.
www.espaiorigens.com